

บทที่ 3

สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเป็นมาของสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช

ธนาคารหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการดำเนินการจัดตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 จากการสนับสนุนและความช่วยเหลือระหว่างสหพันธ์แรงงานภาคเกษตรกรรมระหว่างประเทศ (IPPAW) กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน นำโครงการที่ทดลองทำประสบความสำเร็จในภาคอีสาน ในรูปแบบโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง(อีสานเขียว) แบบวิธีการธนาคารหมู่บ้าน มาเผยแพร่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งแรก เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้ราษฎรในชนบทได้มีระบบเงินทุนหมุนเวียน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการซื้อ การขาย และด้านวิชาการต่าง ๆ เพราะที่ผ่านมาเมื่อราษฎรได้ผลิตผลแล้วส่วนใหญ่จะนำเงินไปชำระหนี้จนหมด ถ้ามีเงินเหลือก็จะนำไปใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยหรือเล่นการพนันกันหมด “ไม่รู้จักออม” แล้วก็ไปกู้หนี้ยืมสินใหม่ ทำให้มีหนี้สินอยู่ตลอดเวลา ธนาคารหมู่บ้านจึงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ราษฎรที่ยังไม่มีกลุ่มหรือแหล่งเงินทุนที่เป็นของตนเอง ได้จัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมู่บ้านให้เข้มแข็งและจะพัฒนาไปสู่ “ระบบหมู่บ้านสหกรณ์” ต่อไปในอนาคต

ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดตั้งขึ้นในปัจจุบัน (พฤษภาคม 2542) มีจำนวนธนาคาร 100 ธนาคาร ส่วนมากเป็นธนาคารหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2541 เป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชน ทั้งในเมืองและชนบทเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อมุ่งสู่การพึ่งตนเองและพัฒนาแบบองค์รวม ส่วนสาเหตุที่ธนาคารหมู่บ้านที่จัดตั้งครั้งแรกไม่ประสบความสำเร็จต้องเลิกกลับไปเป็นจำนวนมาก เพราะเมื่อผู้ก่อตั้งได้มาดำเนินการให้มีการจัดตั้งขึ้น แล้วก็มีได้สานต่อในด้านที่ทำให้องค์กรนี้เข้มแข็งหรือพัฒนาขึ้นเมื่อมีปัญหา ก็ไม่มีแหล่งที่จะปรึกษา คิดแก้ปัญหาเหล่านั้น ได้ทดลองให้มีการจัดตั้งเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านระดับจังหวัดขึ้นในปี พ.ศ.2536 เพื่อเป็นองค์กรกลางระดับสูงให้ธนาคารหมู่บ้านระดับพื้นฐาน (ระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบล) เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงธุรกิจและเพื่อการช่วยเหลือด้านปัญหาต่าง ๆ ดำเนินการได้ประมาณ 1 ปี ก็ต้องหยุดชะงักไป เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านระดับจังหวัดไม่ชัดเจนในหลักการบริหารและวิธีการ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนและจากอีกปัจจัยหลายด้าน ดังนั้นราษฎรที่รวมกลุ่มกัน จัดตั้งธนาคารหมู่บ้านในระดับหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช เล็งเห็นว่าปัจจุบันได้มีราษฎรสนใจในการที่จัดตั้งธนาคารหมู่บ้านมากขึ้นและที่มีอยู่แล้วก็ดำเนินงานไปตามหลักการที่คิดว่าถูกต้องแล้วตามความคิดความเข้าใจของตนและจะทำให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จได้โดย

ขาดแนวคิดที่เห็นสากลและหลักการที่ชัดเจน จึงได้จัดตั้งเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านระดับจังหวัดขึ้นมา เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้เชิญองค์กรการเงินชุมชนที่มีอยู่แล้วในชุมชนต่าง ๆ มาร่วมจัดเวทีสัมมนาในหัวข้อเรื่อง ธนาคารหมู่บ้านกับบัญชีชาวบ้าน ผลการประชุมครั้งนั้นที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่และมีองค์กรการเงินชุมชนที่เป็นธนาคารหมู่บ้านเกือบทั่วทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะมีการร่วมมือกันในการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ขององค์กรการเงินชุมชน เพื่อการนี้จากมติที่ประชุมสัมมนาตัวแทนของธนาคารหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับสถานศึกษาคือสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพื่อเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด และได้ชื่อว่าสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมีโปรแกรมเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สำนักวิจัยและบริการวิชาการ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วมในการก่อตั้งและเป็นที่ปรึกษา อำนาจความสะดวกด้านสถานที่ในการพบปะ ปฏิบัติงาน ประชุมสภาธนาคารระดับจังหวัด หรือเพื่อให้องค์กรนี้ดำเนินการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยสรุปได้ดังนี้

1. ให้มีการประสานร่วมมือกันระหว่างองค์กร
2. ให้มีกลุ่มเพื่อยังประโยชน์แก่องค์กรภายในจังหวัด โดยเรียกชื่อว่า “สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช”
3. ให้มีคณะกรรมการบริหารส่วนกลางขององค์กร เรียกว่า “คณะกรรมการสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช”
4. ให้มีระเบียบอันเป็นข้อบังคับที่องค์กรสมาชิกปฏิบัติตามได้
5. คัดเลือกตัวแทนของแต่ละอำเภอเป็นคณะกรรมการ โดยให้มีตัวแทนอำเภอละ 2 คน
6. ได้มีการบริจาคเงินจากองค์กรการเงินชุมชนให้แก่องค์กรกลางหรือสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช
7. กำหนดวันประชุมร่วมของตัวแทนแต่ละอำเภอขึ้น จึงได้กำเนิดเป็นสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น

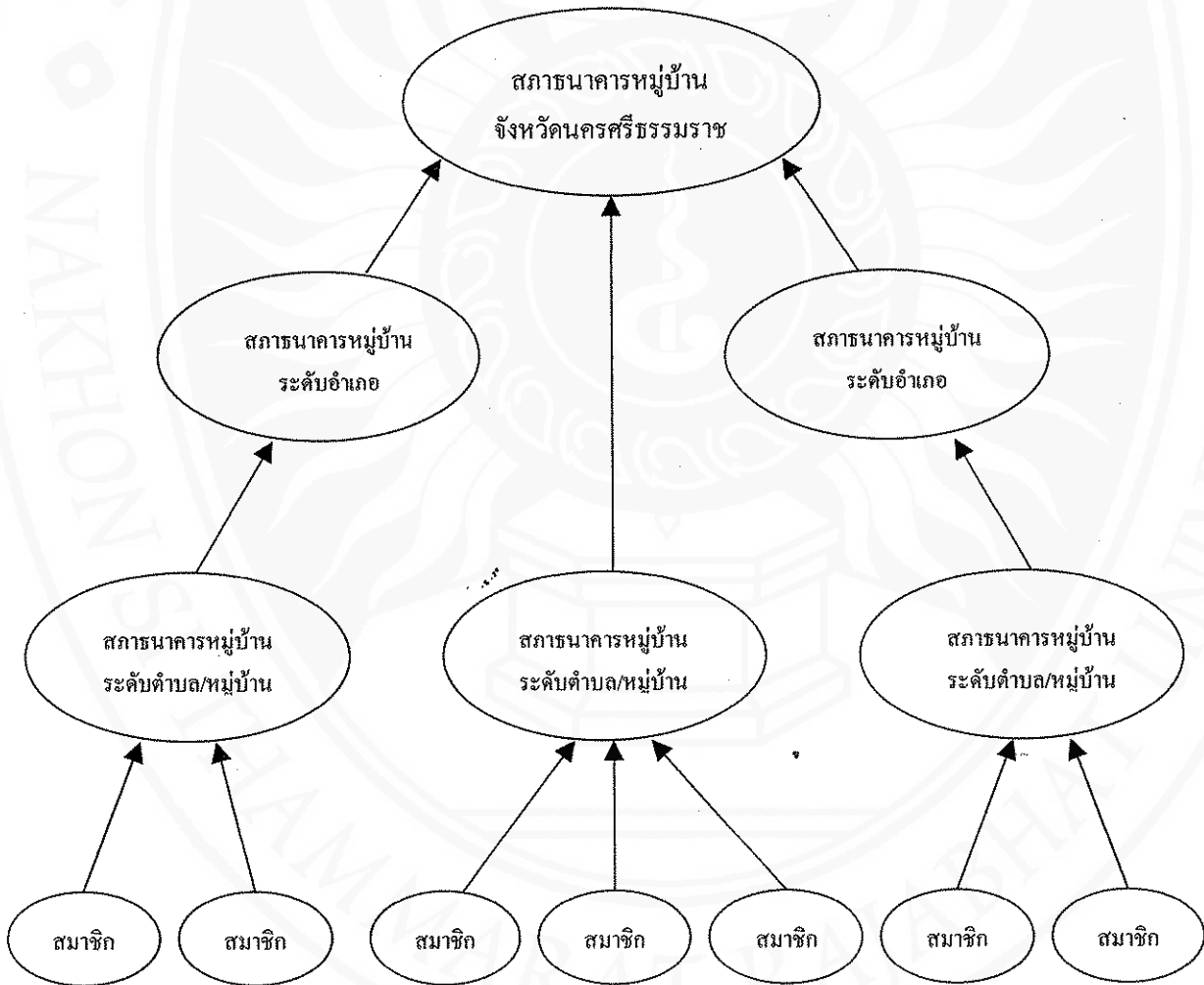
รายชื่อคณะกรรมการและที่ปรึกษา มีดังต่อไปนี้

1. นายคุณกิจ อยู่คง	ประธาน
2. นายหวง ทิพย์บุญแก้ว	รองประธาน
3. นายประทีป จงจิตร	เลขานุการ
4. นางจิตรา ภิญโญ	เหรัญญิก
5. นายเสน่ห์ บริบูรณ์	ประชาสัมพันธ์
6. นายฝาก ตรีวัลย์	กรรมการ
7. นายแบบ แจ็งเกิด	กรรมการ

8. ผศ.ยินดี เข้าแก้ว	ที่ปรึกษาจากสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
9. นายกิม ภคเมธากุล	ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
10. นายถาวร จุลเสวต	ที่ปรึกษาจากประธานสภาธนาคารหมู่บ้านภาคใต้
11. นายเจริญ สุขราช	ที่ปรึกษาจากรองประธานสภาธนาคารหมู่บ้านภาคใต้

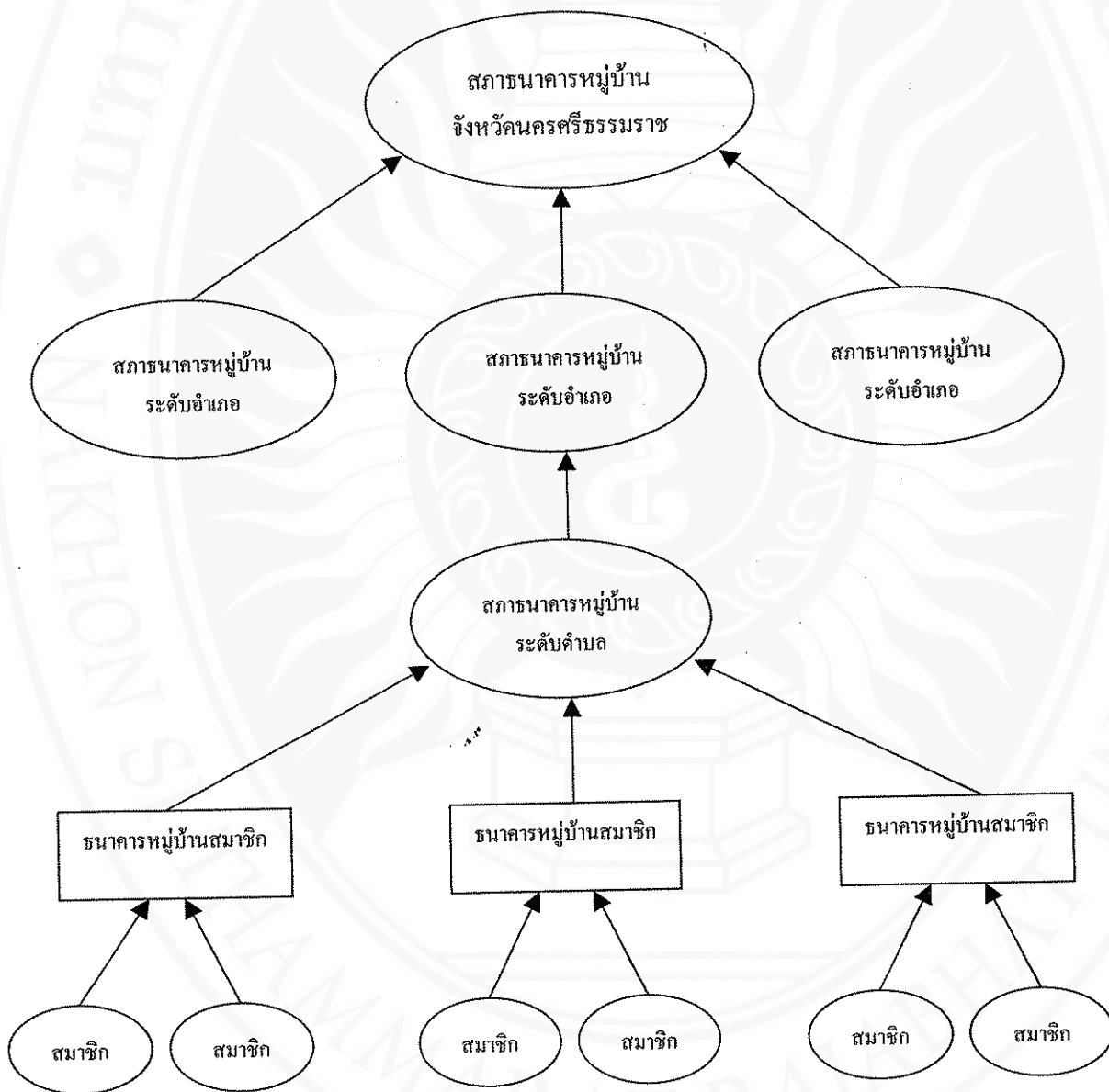
โครงสร้างของสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลที่ได้มีการประชุมจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านจังหวัดขึ้นครั้งแรก โดยมีตัวแทนจากอำเภอต่าง ๆ เป็นตัวแทนของธนาคารหมู่บ้านจากอำเภอมาเป็นกรรมการร่วมกับคณะกรรมการบริหารของคณะกรรมการจังหวัด หรือถ้าอำเภอใดยังไม่มีสภาระดับอำเภอก็เป็นโครงสร้างที่เชื่อมโยงจากสภาธนาคารหมู่บ้านระดับจังหวัดกับธนาคารหมู่บ้านระดับตำบล หรือธนาคารหมู่บ้านระดับหมู่บ้านโดยตรง (ตามภาพที่ 1)

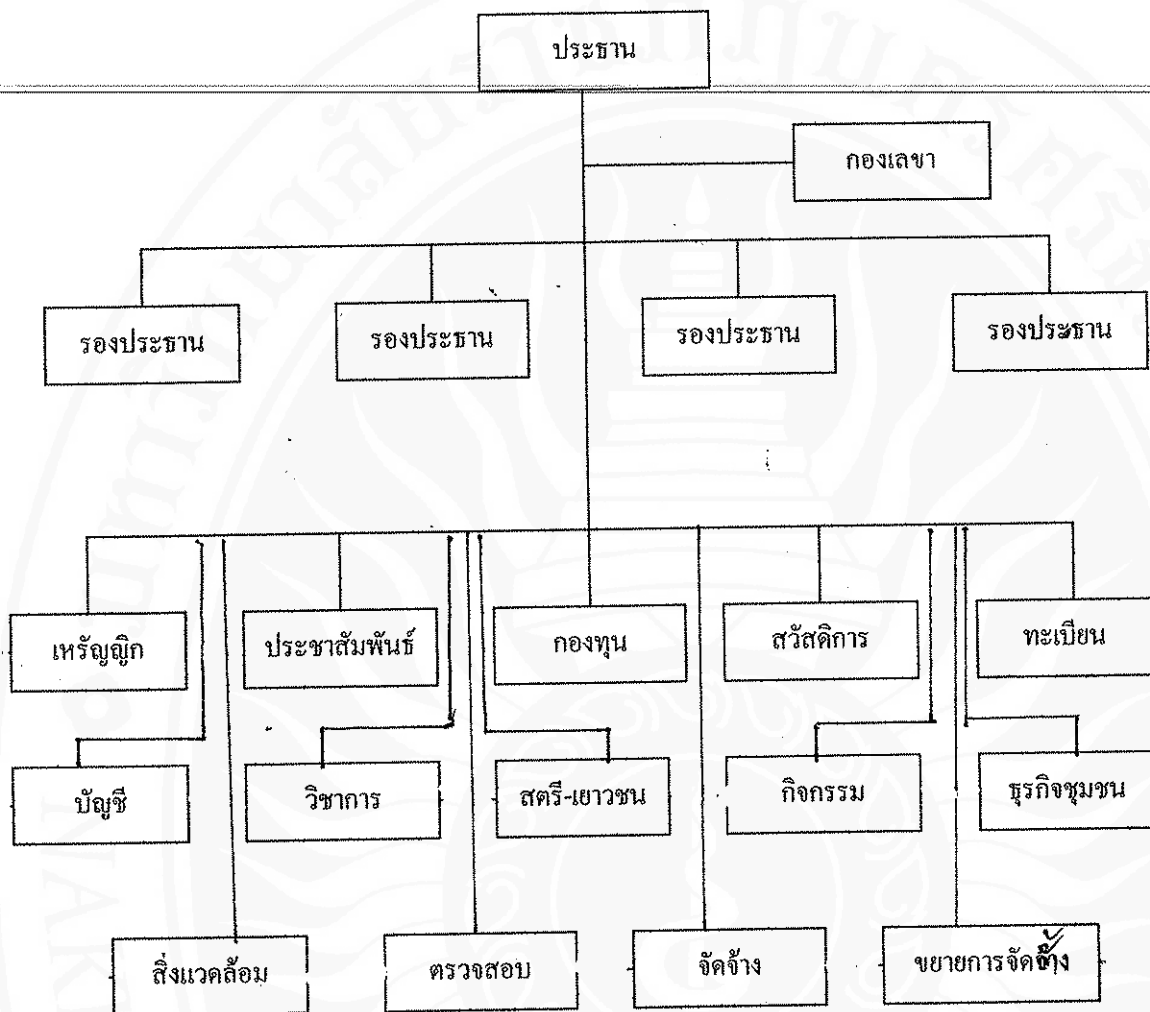

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ.2541 - 2542

หลังจากมีการอบรมบัญชีธนาคารหมู่บ้าน ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2542 โดยคำสั่ง
 ของผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช (คำสั่งที่...../2542) ให้หลายหน่วยงานในจังหวัดออกปฏิบัติ
 การ จึงมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับอำเภอมากขึ้น และเมื่อมีการจัดทำโครงการชุมชนเร่งด่วน
 เพื่อผู้ยากลำบาก(SIF) แผนุ 5 ทำให้มีการจัดโครงสร้างจากระดับล่าง(ตำบล, หมู่บ้าน) เป็นระดับอำเภอ
 ได้ 16 อำเภอ เชื่อมโยงกับสภาธนาคารหมู่บ้านระดับจังหวัด และมีการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่
 เนื่องจากคณะกรรมการชุดเดิมหมดวาระมีจำนวนคณะกรรมการจำนวน 30 คนและกำหนดโครงสร้าง
 หน้าที่ใหม่เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2543 ณ อุทยานแห่งชาติเขาหลวง กรุงชิง (ภาพที่ 2 และภาพที่ 3)

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช
 ระหว่างปี พ.ศ.2542 – 2543 (ปัจจุบัน)

ภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างสภามหาการหม่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช 2543

ข้อบังคับของสหภาพการหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อตกลงร่วมกันบริหารจัดการสหภาพการหมู่บ้านนั้น คือการที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการปฏิบัติหรือการจัดการใด ๆ จำเป็นต้องมีขอบเขตกำหนดการกระทำเพื่อให้มีวิธีการที่เป็นแบบเดียวกันหรือเป็นไปในเดียวกัน อันเป็นประโยชน์ที่จะร่วมมือกันได้ยาวนานและเจริญก้าวหน้า สามัคคีสหภาพการหมู่บ้านจังหวัด โดยคณะกรรมการร่างได้วางกรอบและยกร่างข้อบังคับไว้สรุปได้ดังนี้คือ

- หมวด 1 ว่าด้วยบททั่วไป
- หมวด 2 ว่าด้วยเรื่องสมาชิก
- หมวด 3 ว่าด้วยเรื่องการค้าเนินกิจกรรมของสภาฯ
- หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องการประชุม
- หมวด 5 ว่าด้วยเรื่องการเงินและบัญชีทรัพย์สิน
- หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับและการเลิกสภาฯ

แต่ทั้งหมดนี้สหภาพการหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ส่งเสริมการสร้างกองทุนร่วมกันของสมาชิกและการระดมทุนจากภายนอก
2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในหมู่สมาชิก และระหว่างสถาบันกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน

หมู่บ้านของผู้มีรายได้น้อยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน คล้ายคลึงกันทั้งภาครัฐและเอกชน

3. เผยแพร่และขยายการจัดตั้งสหภาพการหมู่บ้านให้เกิดขึ้นทั่วทั้งจังหวัด
4. สนับสนุนวิชาการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่สหภาพการหมู่บ้านให้เกิดการเรียนรู้
5. ติดตามและประเมินผลการทำงานของสหภาพการหมู่บ้าน
6. ให้เป็นศูนย์ข้อมูลของสหภาพการหมู่บ้าน
7. เป็นศูนย์ประสานงานของธุรกิจชุมชน ของผลผลิตระหว่างสหภาพการหมู่บ้านกับ

สหภาพการหมู่บ้าน

กิจกรรมของสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วยกิจกรรมของสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดตามเจตนาของร่างข้อบังคับมาหลายประการ เนื้อหาที่ต้องทำต้องดูแลอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในวาระแรกของหนึ่งปีที่สภา ฯ ได้ตั้งขึ้นและดำเนินกิจกรรมในหน้าที่ได้ปฏิบัติมาแล้วดังนี้

1. มีการประชุมประจำเดือน ทุกวันที่ 25 ของเดือน เพื่อรับฟังเรื่องราวความเคลื่อนไหว และรวบรวมข้อมูลจากเครือข่ายสมาชิก
2. สำนักวิจัยและบริการวิชาการ ของสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สภาธนาคารหมู่บ้านภาคใต้ สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักเกษตรจังหวัด ได้ร่วมกันออกปฏิบัติกิจกรรมอบรมวิทยุติดตามอำเภอต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 19 เมษายน ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม 2542
3. สภาธนาคารหมู่บ้านภาคใต้ร่วมกับ สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัด เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ร่วมกันออกแผนบรรยายจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านแก่สถาบันเกษตรกร ระหว่างวันที่ 10 พฤษภาคม ถึง 8 มิถุนายน 2542 ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. ได้ร่วมกับสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชจัดสัมมนาและนิทรรศการ ออกร้านใน โครงการ “สหกรณ์เสรีตามแนวพระราชดำริ 72 ปี ในหลวง” ระหว่างวันที่ 4-5 กันยายน 2542 ณ หอประชุมศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
5. สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดร่วมกับสำนักวิจัยและบริการวิชาการของสถาบันราชภัฏออกแผนเยี่ยมเยือนประชุมร่วมกับเครือข่ายอำเภอต่าง ๆ 16 อำเภอ พร้อมด้วยเก็บข้อมูลกิจกรรมของเครือข่ายนั้นด้วย ซึ่งได้ปฏิบัติขึ้นระหว่างวันที่ 12-22 ตุลาคม 2542
6. สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดร่วมกับสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช จัดอบรมวิทยากร แก่นนำตัวแทนอำเภอในการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านและการบัญชีแบบชาวบ้าน แก่ตัวแทนอำเภอต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเมื่อวันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2542
7. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชทำโครงการติดตามและประเมินผล SIF (เมนู 5) กับ สภาธนาคารหมู่บ้านภาคใต้ได้ทุน

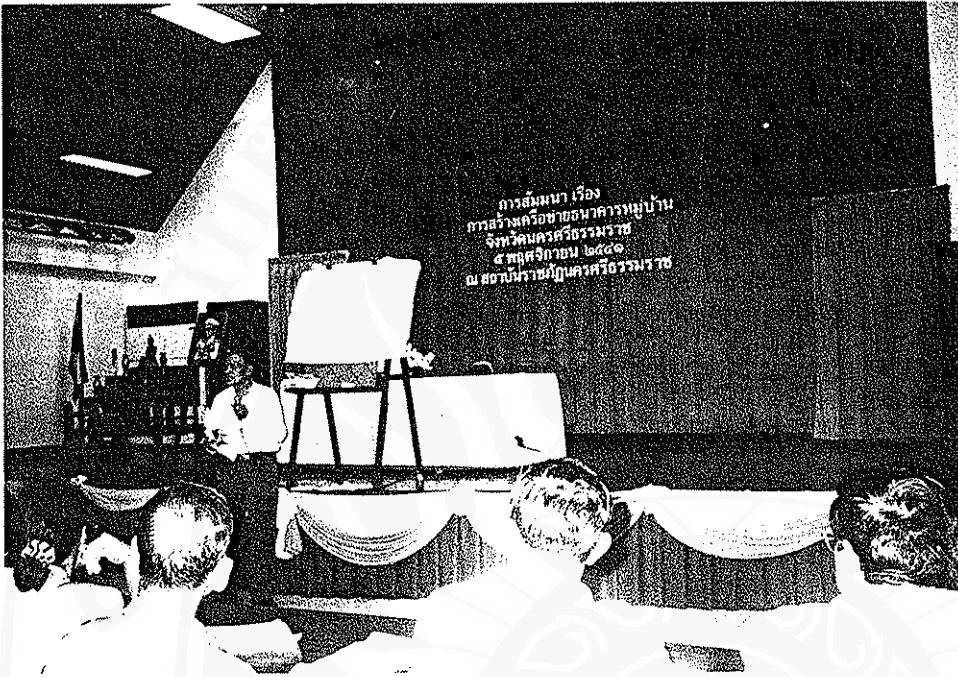
กำหนดการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือผู้ยากลำบาก (เมนู 5) สถานการณ์หมู่บ้าน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการสำรวจผู้ยากลำบากและส่งข้อมูล

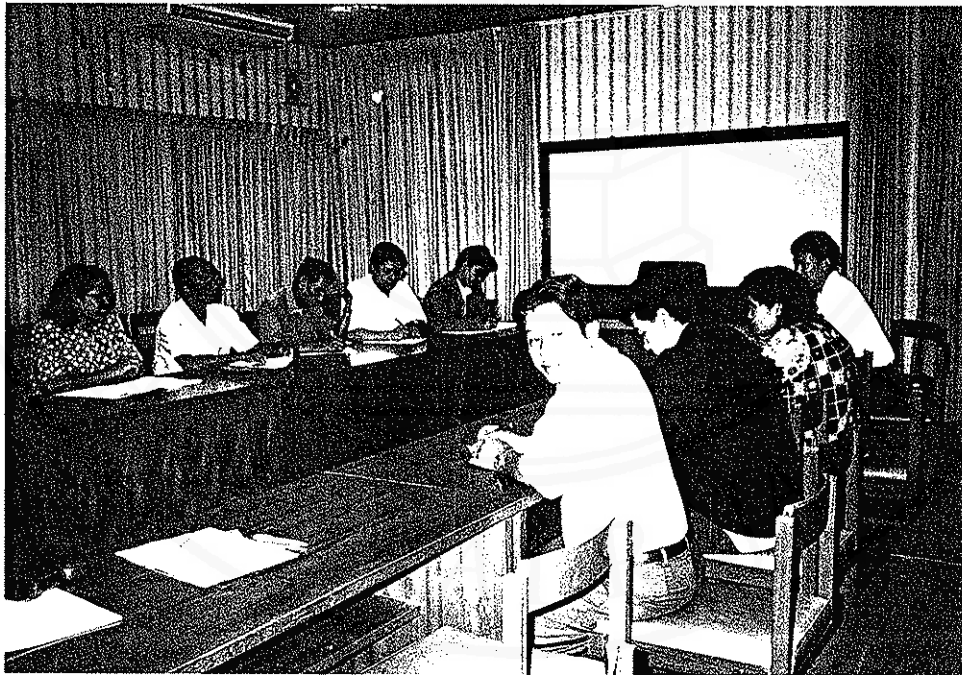
ขั้นตอนที่	ทำอะไร	ใครทำ	เมื่อไร	งบประมาณ
1	ประชุมองค์กรการเงินชุมชน ระดับจังหวัด	สภาม.จังหวัด	19 พ.ย. 42 ราชภัฏ	สภาชุมชน(200 คน) ภาคใต้ (+70)
2	สำรวจข้อมูลคนยากลำบากรวม องค์กร	กรรมการองค์กร	20-26 พ.ย. 42	องค์กร
3	จัดเวทีประชุมผู้ยากลำบาก สมาชิกองค์กรเพื่อกลั่นกรองผู้ ยากลำบาก (1)	กรรมการองค์กรและ สมาชิก	27-30 พ.ย. 42	ทำปะหน้าด้วย องค์กร
4	จัดทำเอกสารสรุปข้อมูลองค์กร (งบหน้าองค์กร)	กรรมการองค์กร	30 พ.ย. 42 – 1 ธ.ค. 42	องค์กร
5	จัดทำเอกสารสรุปข้อมูลองค์กร ระดับอำเภอเพื่อกลั่นกรองผู้ยาก ลำบาก (2)	กรรมการอำเภอจาก ตัวแทนกลุ่ม 5 คน	1-3 ธ.ค. 42	แต่ละองค์กรสมทบ
6	จัดทำเอกสารสรุปข้อมูลองค์กร ระดับอำเภอ (งบหน้าอำเภอ)	ตัวแทน	3-4 ธ.ค. 42	แต่ละองค์กรสมทบ
7	จัดทำเวทีประชุมตัวแทนอำเภอ ระดับจังหวัดเพื่อกลั่นกรองและ จัดทำเอกสาร (โครงการ 3)		4-5 ธ.ค. 42	งบเครือข่ายอำเภอ สมทบ
8	จัดทำเอกสารสรุปข้อมูลระดับ จังหวัด (งบหน้าจังหวัด)		5 ธ.ค. 42	งบเครือข่ายอำเภอ สมทบ
9	ทำเอกสารโครงการเครือข่าย จังหวัดส่งระดับภาคเพื่อจัดทำ เอกสาร โครงการของเครือข่าย สถานการณ์หมู่บ้านภาคใต้	ตัวแทนจังหวัดละ 2 คน	6 ธ.ค. 42 9.00-15.00 น.	งบสถานการณ์หมู่บ้าน

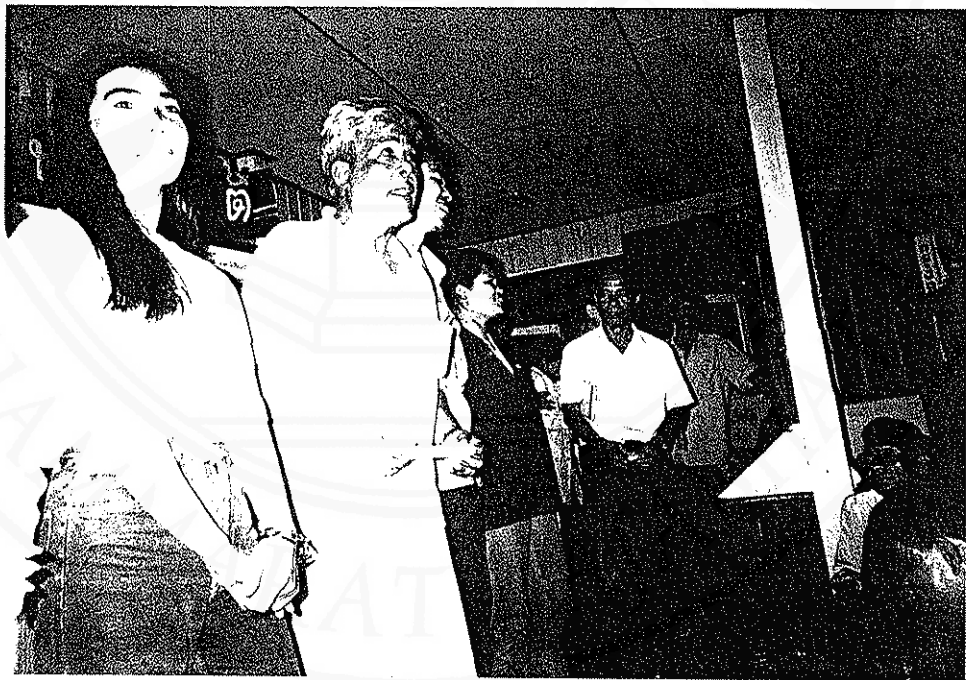
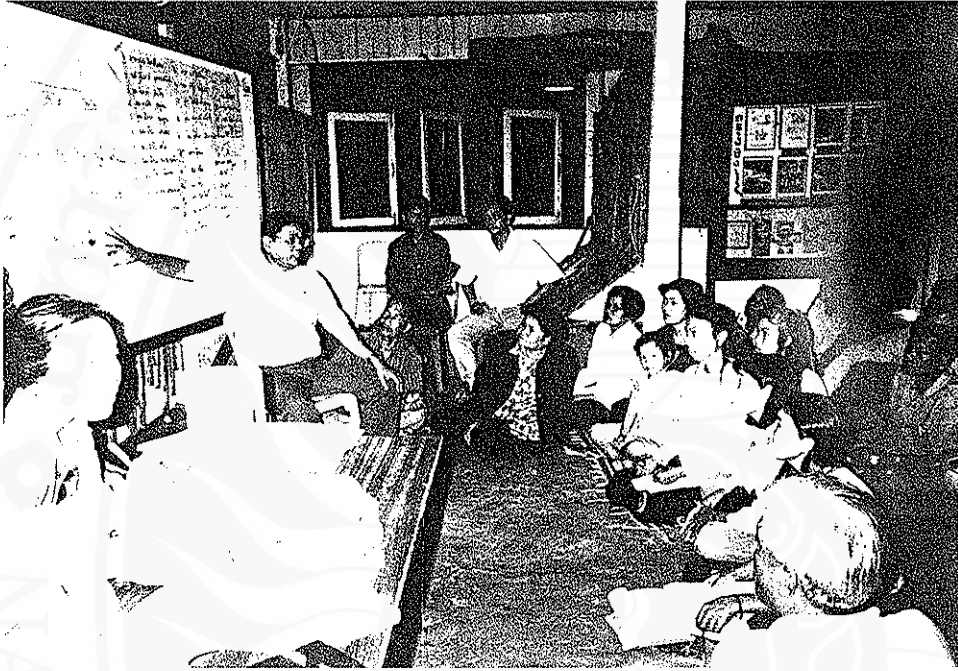
สัมมนาจัดตั้งเครือข่ายสภาชนบทบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน

ประชุมเลือกคณะกรรมการดำเนินการชุดปัจจุบัน (2543)
และกำหนดโครงการหน้าที่

จัดงานสัมมนา ออกบ้าน สับสนุนชุมชนเข้มแข็ง

สหกรณ์เสรีตามแนวพระราชดำริ

